

ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА СЛЕД 2020 Г.: ПОЛЗИ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА И ОПРОСТЯВАНЕ

КАКВИ ВЪПРОСИ ЩЕ ПОСТАВИ НА ДНЕВЕН РЕД БЪДЕЩАТА ОСП ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И КЛИМАТА — ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ

1. Основан на потребностите, целенасочен подход за постигане на целите, свързани с околната среда и климата, през цялото изпълнение на ОСП в съответствие с другите политики на ЕС

- Три от деветте цели на ОСП ще са свързани с околната среда и климата.
- Оценка на потребностите, насочване и мониторинг на качеството на изпълнението, които да обхванат в единен план за всяка държава членка и двата „стълба“ на ОСП (директни плащания за земеделските стопани и подпомагане на развитието на селските райони) с цел по-добра съгласуваност.
- Нова връзка с други законодателни актове на ЕС относно околната среда и климата.

2. Подобряване на системата от условия („предварителни условия“), които трябва да се изпълняват от земеделските стопани, получаващи плащания за площ и за животни по линия на ОСП

- Държавите членки следва да планират изпълнението, така че да отговаря на общите цели на ОСП и националната оценка на потребностите — с одобрението на Комисията.
- Малък брой нови стандарти, засилване на съществуващите стандарти.

3. На земеделските стопани ще се предложи допълнителен набор от (доброволни) инструменти, с чиято помощ да постигат целите по ОСП, свързани с околната среда и климата

- Нов поток на финансиране за околната среда и климата („екосхеми“) от бюджета на ОСП за директни плащания, който е задължителен за държавите членки (но ще се разработва от тях) и доброволен за земеделските стопани.
- Чрез бюджета на ОСП за развитие на селските райони — продължаващо подпомагане на управленските практики, инвестициите, изграждането на знания, иновациите и сътрудничеството, свързани с околната среда и климата. Постоянен широк спектър от възможности за подпомагане, като поне 30 % от бюджета на ОСП за развитие на селските райони ще бъде насочен към дейности, носещи най-пряка полза за околната среда и климата.

1. КОНТЕКСТЪТ: „ЕВРОПА ОЧАКВА“

През годините Общата селскостопанска политика (ОСП) засили вниманието си към грижата за околната среда и климата и постигна известен успех. Наред с други неща, между 1990 и 2014 г. емисиите на парникови газове (ПГ) от селскостопанския сектор на ЕС намаляха с 21 %, земеделските стопани сведоха до значително по-ниски нива използването на торове, като въпреки това добивите нарастваха (положително развитие във връзка с качеството на водата) и в някои отношения се подобри защитата на местообитанията на дивата флора и фауна.

Въпреки това все още има много съществени предизвикателства, свързани с околната среда. Европейският съюз е поел ангажимент за още по-сериозни съкращения на емисиите на парникови газове; в много райони основните природни ресурси почва, въздух и вода все още са подложени на натиск, а наличните показатели за биологичното разнообразие в земеделските стопанства и горите все още не са блестящи. Гражданите на ЕС очакват ОСП да има по-голям принос към грижата за околната среда и климата.

Това обаче съвсем не е единственото очакване по отношение на ОСП. Земеделските стопани, както и националните и регионалните администрации се оплакват от сложността на политиката в някои отношения и категорично поискаха тази тежест да бъде намалена.

На 1 юни 2018 г. Европейската комисия представи предложения за функционирането на ОСП след 2020 г. Сред тези предложения е изричен ангажимент за „по-високи цели“ по отношение на околната среда и климата. В същото време в този контекст се търси възможно най-голямо опростяване. В настоящия документ са обобщени основните аспекти на начините за постигане на тези цели в предложението на Комисията.

2. ОБЩИЯТ ПОДХОД: ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ СПРЯМО ОБЩИ ЦЕЛИ, СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА И КЛИМАТА, ЗА ЦЯЛАТА ОСП

2.1. Каква е концепцията?

Съгласно предложенията на Комисията по-добрата грижа за околната среда и климата ще бъде основна част от задачата на ОСП.

Три от деветте „специфични цели“ на политиката ще бъдат свързани с околната среда и климата. Тези цели са следните:

- принос за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и за устойчивата енергия;
- насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух;
- допринасяне за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта.

За да постигне тези (и други) цели на ОСП, всяка държава членка ще състави „стратегически план по ОСП“. В своите планове държавите членки ще анализират **положението на територията си** по отношение на **силните и слабите страни, възможностите и заплахите („SWOT анализ“)** — както и **свързаните с тях потребности** — във връзка с тези цели. Държавите членки ще определят количествени **целеви стойности** по отношение на тези основни цели и ще разработят „интервенции“ (**видове действия**) за постигането им въз основа на комплекс от мерки на равнището на ЕС. **Комисията ще одобрява плановете**, когато е удовлетворена от качеството им. Ще се извършва **мониторинг** на годишния напредък по изпълнението на целите и ако е необходимо, плановете ще се **коригират**. Този общ подход за пръв път ще **важи едновременно и за двата „стълба“ на ОСП** — не само с цел подпомагане на по-мощното развитие на селските райони (стълб II на ОСП), както е понастоящем¹, но и с цел насочване на директни плащания към земеделските стопани за подпомагане за доходите (част от стълб I на ОСП), на които се пада по-голямата част от финансирането по ОСП.

При този процес, разбира се, ще се акцентира върху целите на самата ОСП. В своя план обаче всяка държава членка ще трябва да демонстрира как при осъществяването на целите на ОСП ще **допринесе и за постигане на целите на различни законодателни актове на ЕС, свързани с околната среда и климата** (във връзка с биологичното разнообразие, качеството на водите и въздуха, емисиите на парникови газове, енергията и пестицидите). Наред с това при изготвянето на своя план по ОСП всяка държава членка ще трябва да се съобрази с анализа и препоръките за действие, които вече са направени в рамките на това законодателство (например анализи във връзка с качеството на водата в езерата, реките и подпочвените води). Компетентните органи на държавите членки, които отговарят за околната среда и климата, ще трябва да са „ангажирани ефективно“ в изготвянето на свързаните с околната среда и климата аспекти от плановете по ОСП.

На последно място, много важна част от тази рамка ще бъде изричното задължение държавите членки **ясно да демонстрират по-големи амбиции**, отколкото в момента, във връзка с грижата за околната среда и климата.

2.2. Какви ще бъдат ползите от това за околната среда и климата?

Този подход, основан на цели, оценка на потребностите и планиране и обхващащ едновременно и двата стълба на общата селскостопанска политика, ще даде възможност на държавите членки да преследват целите по ОСП, свързани с климата и околната среда чрез **много по-съгласуван и целенасочен отговор от сегашния**. Този отговор ще **съответства в по-голяма степен** на анализа и целите, произтичащи от **законодателството на ЕС за околната среда и климата**.

¹ Текущите механизми от стълб II на ОСП не съответстват напълно на очертания тук подход, но имат много общи елементи с него.

2.3. В какво се състои опростяването?

Като цяло, тъй като очертаният вече подход ще акцентира в по-голяма степен от сега върху постигането на резултати, **нивото на детайлност и броят на правилата, формулирани в законодателството на ЕС във връзка с ОСП, ще бъдат значително намалени**. С тази промяна държавите членки ще получат повече възможности да изпълняват ОСП по начини, съобразени добре с особеностите на техните селскостопански сектори и селски райони.

3. ОСНОВАТА: ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

3.1. Каква е концепцията?

Предварителните условия представляват система на **обвързване на плащания по ОСП, основаващи се на площта и броя на животните** (в стълб I или стълб II), и набор от **задължения**. Когато получателите на тези плащания (главно земеделски стопани, но понякога и други лица, стопанисващи земи) не изпълняват задълженията, плащанията могат да бъдат намалени.

Тези задължения произтичат или от законодателството за ОСП (каквото е случаят със „стандартите за добро земеделско и екологично състояние“ — ДЗЕС), или от директиви и регламенти извън областта на ОСП (каквото е случаят със „законоустановените изисквания за управление“ — ЗИУ²). Всички стандарти за ДЗЕС и някои ЗИУ са свързани с околната среда — те засягат изменението на климата, водите, почвите и биологичното разнообразие/ландшафта.

На практика с новата система ще се слейт и рационализират два елемента от настоящата ОСП, известни като „кръстосано спазване“ и „екологизиране“. Сами по себе си те осигуряват ползи за околната среда и климата, но се смята, че могат да бъдат подобрени.

3.2. Какви ще бъдат ползите от това за околната среда и климата?

Новата система на предварителни условия ще се основава на съдържанието и силните страни на сегашните системи на кръстосано спазване и екологизиране, но наред с това ще внесе няколко подобрения.

По същество, напред, когато една държава членка разяснява как възнамерява да прилага на практика обвързването с предварителни условия, това ще става в рамките на плана по ОСП — държавите членки ще поясняват как планираният от тях подход **ще помогне да се постигнат екологичните (и другите) цели на ОСП**, в съответствие със SWOT анализа и оценката на потребностите за съответната държава членка.³

В допълнение към това, тъй като обвързването с предварителни условия има за цел да осигури широко „фундаментално“ ниво на грижа за околната среда, то ще **обхване всички**, които получават плащания по ОСП, основаващи се на площта или броя на животните, както и по-голямата част от земеделската площ на ЕС.

Освен това, когато очевидно е необходимо, някои **съществуващи задължения ще бъдат приспособени**, за да се постигнат по-големи ползи за околната среда. Така например сегашното изискване за „диверсификация“ на културите (наличието на повече от една култура на обработваемите земи на едно земеделско стопанство във всеки един момент) ще бъде доразвито в задължение за „сеитбооборот“.

На последно място, пак когато очевидно е целесъобразно, ще бъдат въведени **нови стандарти (ДЗЕС) и връзки с важни директиви (т.е. ЗИУ)**. Например:

² Пример за директива извън областта на ОСП, от която произтичат ЗИУ, е Директивата за нитратите, допринасяща за запазването на качеството на водата. Земеделските стопани са длъжни да спазват ЗИУ във всички случаи, но включването на тези изисквания в системата на предварителните условия ги обвързва с плащанията по ОСП.

³ Наред с това в законодателството в областта на ОСП ще се определи по-ясно — макар и много общо — основната цел на всяко задължение, свързано с предварителните условия, така че изпълнението от страна на държавите членки да бъде по-целенасочено.

- Ще се изисква подходяща защита на влажните зони и торфищата като значими хранилища на въглероден диоксид (който, ако бъде изпуснат в атмосферата, би допринесъл за изменението на климата).
- На земеделските стопани ще бъде предоставен инструмент за устойчивост на земеделските стопанства за хранителните вещества, за да получават полезни препоръки/предупреждения относно използването на хранителни вещества в своите парцели, което ще допринесе за намаляване на изтичането на хранителни вещества и емисиите на парникови газове и същевременно за подобряване на качеството на почвата (освен това препоръките ще носят икономически ползи, като помагат да се избегне прекомерното или недостатъчното наторяване).
- В обхвата на предварителните условия ще бъдат включени елементи от две важни директиви за околната среда — Рамковата директива за водите и Директивата за устойчива употреба на пестициди.

3.3. В какво се състои опростяването?

В сравнение с двете настоящи системи, които ще замести, системата на предварителни условия ще бъде сходна с механизмите за кръстосано спазване, но **значително по-опростена от екологизирането**.

Правилата на ЕС относно екологизирането са сравнително дълги, подробни и предписателни, тъй като съдържат не само базова информация за трите основни разглеждани земеделски практики⁴, но и всички подробности относно възможностите за прилагането им по различен начин в зависимост от разнородните обстоятелства в различните държави членки. Тези подробности включват списъци с възможности, изключения и цифрови стойности (напр. във връзка с площта, която ще бъде обхваната от дадена практика). Подходът имаше за цел да балансира нуждата от общи елементи и необходимостта от известна гъвкавост при прилагането, но въпреки това той беше обект на критики заради възприемането му като сковаващ и сложен.

От друга страна, в рамките на системата на предварителни условия основните стандарти също ще се прилагат различно при различните обстоятелства, но подходът за това няма да се определя в пълни подробности в правилата на ОСП. **Отделните държави членки ще имат много по-решаваща роля при този процес**. Това ще им даде възможност **да приспособяват по-добре прилагането на стандартите към особеното положение на своите земеделски стопани**. Както вече беше подчертано, планираният подход на всяка държава членка ще трябва да отговаря на SWOT анализа и оценката на потребностите, като произтичащите от това правила на национално/регионално равнище следва да станат по-приемливи за засегнатите страни.

При стандартите за ДЗЕС, в правилата на равнището на ЕС накратко ще се определя същината на всеки стандарт — без списъци с възможности, изключения и т.н. Държавите членки ще определят подробностите по прилагането, като посочват поне част от тях в своите планове по ОСП.

По принцип всеки стандарт за ДЗЕС ще важи за всеки земеделски стопанин, за който той се отнася (стандартът за сеитбооборот, естествено, няма да важи за стопаните, които не отглеждат култури, и т.н.). Въпреки това **държавите членки могат да прилагат даден стандарт по различен начин за различните региони** в зависимост от почвата, климатичните условия, земеползването, селскостопанските структури и т.н. Наред с това държавите членки могат да определят допълнителни стандарти, за да изпълняват целите на ЕС.

При повечето **ЗИУ** държавите членки вече упражниха правото си на избор при определяне на съдържанието на стандартите — те упражниха това право, когато решаваха как да прилагат въпросното законодателство извън областта на ОСП.

⁴ Диверсифициране на културите, поддържане на постоянно затревени площи и на „екологично насочени площи“

— т.е. площи, подходящи за дивата флора и фауна.

Ще се постигне общо административно опростяване, тъй като **две отделни системи от правила** (тези на кръстосано спазване и екологизиране) — всяка със своите собствени различни разпоредби относно проверки, санкции и т.н. — ще бъдат **заменени от една** (системата на предварителни условия).

На последно място, засилените консултантски услуги в областта на селското стопанство, на които Комисията акцентира в своето предложение, ще помогнат на земеделските стопани да спазват правилата ефективно.

4. ЕКОСХЕМИ

4.1. Каква е концепцията?

Екосхемите са **схеми за плащания за грижа за околната среда и климата**, които ще се финансират от бюджетите за директни плащания на държавите членки (по стълб I на ОСП). Държавите членки ще трябва да осигурят една или повече екосхеми (при желание, те могат да прилагат по няколко схеми), но земеделските стопани ще могат да избират дали да участват или не.

Държавите членки ще определят съдържанието на своите екосхеми, както и какви средства да изразходват за тях. Определените в дадена схема изисквания трябва да надхвърлят тези от предварителните условия, като със схемите не може да се плаща за поети от земеделските стопани задължения, за които се плаща чрез други инструменти по ОСП.

Въпреки че екосхемите имат общи характеристики с подпомагането на „задължения в областта на агроекологията и климата“ по стълб II от ОСП (вж. раздел 5 по-долу), между двете има **съществени разлики**, обобщени на стр. 12. По-специално, екосхемите дават възможност за отпускане на директни плащания за **стимулиране** на земеделските стопани да възприемат благоприятни за околната среда и климата практики (които надхвърлят направените разходи или пропуснатите приходи вследствие на възприемането на тези практики).⁵

4.2. Какви ще бъдат ползите от това за околната среда и климата?

С екосхемите се предлага **нова възможност част от бюджета за директни плащания да се изразходва за грижа за околната среда и климата**, като така се подпомага преходът към по-устойчиво селско стопанство. Тъй като в схемите вместо многогодишни могат да се включват ежегодни („поемани за по една година“) задължения, те биха могли да са особено привлекателни за земеделските стопани, също както и възможността за определяне на премии, които не е необходимо да се основават на допълнителните разходи и загубата на доход, произтичащи от въпросните поети задължения. Понеже държавите членки ще имат свободата да определят също така съдържанието и бюджета на схемите (в рамките на своите планове по ОСП), те могат да вземат мерки схемите да отразяват точно специфичните потребности на техните земеделски стопани и територии и да допълват останалите елементи на ОСП, свързани с околната среда (предварителните условия и подпомагането по стълб II).

Въз основа на това държавите членки могат да **вземат твърде различни решения**. Една държава членка може да прилага широкообхватни екосхеми и да ги надгражда чрез по-целенасочени схеми в рамките на стълб II от ОСП. Всъщност при желание екосхемите могат дори да служат като „базисни схеми“, в които земеделските стопани трябва да участват, за да имат достъп до по-целенасоченото подпомагане по линия на стълб II. Друга държава членка може да установи по-амбициозни и целенасочени екосхеми в областта на околната среда. Във всички случаи всяка държава членка ще трябва да обоснове избора в своя план по ОСП по отношение на целите на ОСП, свързани с околната среда и климата.

4.3. В какво се състои опростяването?

Екосхемите могат да се разглеждат като „още един слой“ на плащания във връзка с околната среда и климата. Тъй като обаче държавите членки ще решават до каква степен да ги използват и ще ги разработват с оглед на потребностите си, **екосхемите не бива да добавят значителна административна тежест за националните и регионалните органи** в замяна на потенциално големите ползи, които могат да осигурят за околната среда.

Наред с това, ако са добре разработени, **те не бива да усложняват работата на земеделските стопани**. Това е особено важно, тъй като заради своя характер екосхемите ще предвиждат поемане на ежегодни, а не на многогодишни ангажменти от страна на земеделските стопани. Затова всеки земеделски стопанин може да се

⁵ При всички екосхеми ще трябва да се спазват правилата за подпомагане на земеделието при минимално нарушаване на търговията („зелена кутия“) съгласно споразумението на Световната търговска организация. Въз основа на това, в случаите, в които плащанията по екосхеми **не** са ограничени до допълнителните разходи и загубата на приходи в резултат на прилагането на въпросните практики, те ще трябва да се смятат за „необвързана подкрепа за приходи“. В такива случаи е забранено плащанията да се обвързват с изискване за производство — или за вид или обем на продукция — освен що се отнася до т.нар. „референтен период“ в миналото.

регистрира за дадена екосхема „пробно“, за да я опита в рамките на една или повече години, и след това да реши дали да продължи участието си.

5. ПОДПОМАГАНЕ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ: АСПЕКТИ, СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА И КЛИМАТА

5.1. Каква е концепцията?

С „втория стълб“ на ОСП — подпомагане на развитието на селските райони — ще продължи да се предлага **широк набор от инструменти**, които могат да донесат ползи за околната среда и климата.

Някои от тях ще продължат да са във вид на **плащания на хектар (понякога и на животно) за всяко земеделско стопанство**. Важна категория са плащанията във връзка със **задължения в сферата на околната среда, климата и управлението**, които включват известните като **„задължения в областта на агроекологията и климата“** (както и преминаване към биологично земеделие или поддържането на такова). С тези плащания се компенсират земеделските стопани и други лица, стопанисващи земи, за това, че доброволно възприемат благоприятни за околната среда и климата практики (определяни от държавите членки) в продължение на няколко години подред. С други видове плащания на хектар се подпомага запазването на селското стопанство в райони, в които селскостопанската дейност е изправена пред особени затруднения поради природни ограничения (напр. в планинските райони) или в резултат на определени правила (напр. мрежата от райони от значение за дивата флора и фауна „Натура 2000“).

Ще продължат да се предлагат **много други видове плащания** по линия на стълб II на ОСП, с които може да се подпомага грижата за околната среда и климата. Това включва подпомагането на: изграждане на знания (напр. във връзка с консултации за конкретни земеделски стопанства относно ограничаването на емисиите на парникови газове); инвестиции (напр. в повече водно и енергийно ефективно оборудване); иновации (напр. проекти за адаптиране на технологии за прецизно земеделие към райони, в които те не се използват понастоящем); както и сътрудничество (напр. земеделските стопанства съвместно да осигуряват отпадъци на предприятията за устойчиво енергопроизводство). Голяма част от разгледаните възможности ще продължат да се предлагат не само на земеделските стопани, но и в сектора на горското стопанство и на други предприятия в селските райони, както и на местните общности и сдружения. Предложението на Комисията съдържа елементи за избягване на подпомагането на инвестиции, които може да не са екологосъобразни.

5.2. Какви ще бъдат ползите от това за околната среда и климата?

Както става ясно от описанията по-горе, много от инструментите по втория стълб на ОСП ще продължат да бъдат от съществено значение за околната среда и климата. Вниманието заслужават три промени в цялостния подход.

Първо, тъй като в своя план по ОСП всяка държава членка ще планира как да използва едновременно инструментите по стълб I и стълб II (докато в момента двата стълба се изпълняват чрез отделни и много различни процедури), държавите членки ще **могат по-лесно да използват по-съгласувано всички видове подпомагане по ОСП заедно**, включително в полза на околната среда и климата. С въвеждането на „екосхемите“ в стълб I държавите членки получават възможността при желание да пренасочват своето финансиране по стълб II, например към по-амбициозни целеви схеми за околната среда.

Второ, **ще бъде променено едно изискване за минимални разходи за околната среда и климата от стълб II на ОСП**. В своите планове по ОСП държавите членки ще останат длъжни да заделят целево поне 30 % от отпуснатото им от ЕС финансиране по линия на стълб II и да го изразходват за дейности, свързани с околната среда и климата. В бъдеще обаче при това целево заделяне на средства ще се взема предвид само планираното подпомагане, насочено пряко към постигане на ползи за околната среда. При него ще се изключва компенсиране за селскостопанска дейност в райони с неблагоприятни природни условия, тъй като този вид подпомагане не е свързано толкова пряко с ползи за околната среда.

Трето, занапред при желание държавите членки ще могат да **прехвърлят допълнителни фондове** от стълб I към стълб II за цели, свързани с околната среда — наред с базовите 15 %, които могат да се изразходват за който и да

било вид подпомагане по линия на стълб II, ще има възможност за още 15 %, които трябва да са предназначени само за цели, свързани с околната среда и климата.

5.3. В какво се състои опростяването?

В общи линии методът за изпълнение на стълб II на ОСП вече представлява процес по постигане на целите чрез съставянето и изпълнението на планове, при което държавите членки извършват първоначален анализ, определят целеви стойности и избират видовете подпомагане, чрез които да постигнат тези цели и целеви стойности. Затова в стълб II ще бъдат направени по-малко промени, отколкото в стълб I.

При стълб II опростяването ще се постигне поради това, че **правилата на равнището на ЕС за някои отделни видове подпомагане няма да бъдат така подробни и предписателни**. Като цяло над 20 „мерки“ и 64 „подмерки“ (т.е. видове подпомагане) от настоящите правила ще бъдат съкратени и обобщени в осем широки видове интервенции. Като по-конкретен пример ще посочим инвестициите в горското стопанство, при които пет различни набора от правила за потенциалните бенефициери и разрешените видове инвестиции ще се заменят с два много кратки параграфа.

6. МОГАТ ЛИ ЗНАНИЯТА, ИНОВАЦИИТЕ И ЦИФРОВИЗАЦИЯТА ДА ПОМОГНАТ?

Както бе подчертано в Съобщението на Европейската комисия относно бъдещето на прехраната и селското стопанство: знанията, иновациите и цифровизацията са съществени елементи от всички сериозни намерения за подобряване на изпълнението на ОСП и на селскостопанския сектор на ЕС, включително и по отношение на грижата за околната среда и във връзка с опростените механизми за изпълнение на политиките.

Това важи най-вече на равнището на **селскостопанските практики**. Добре установени технологии позволяват точното следене на културите и метеорологичните условия и прецизно напояване и влагане на хранителни вещества, което увеличава максимално добивите и същевременно намалява нивата на влаганите ресурси, като технологиите се грижат за всичко. Благодарение на напредъка в областта на роботиката има изгледи за значително увеличение на ефективността при някои видове селскостопански дейности, без това да създава по-голям отпечатък върху околната среда. Освен това не всеки напредък изисква сложни технологии или високи разходи — границите на познанията в областта на селското стопанство все повече се разширяват в посока сътрудничество с природата по усъвършенствани, но понякога евтини начини за реализиране на икономически и екологични ползи (напр. при развиващите се техники за агроекология). В общи линии всяка година се наблюдава важен напредък, който разкрива възможности за по-ефективно използване на природните ресурси и други нововъведения, от които печелят всички.

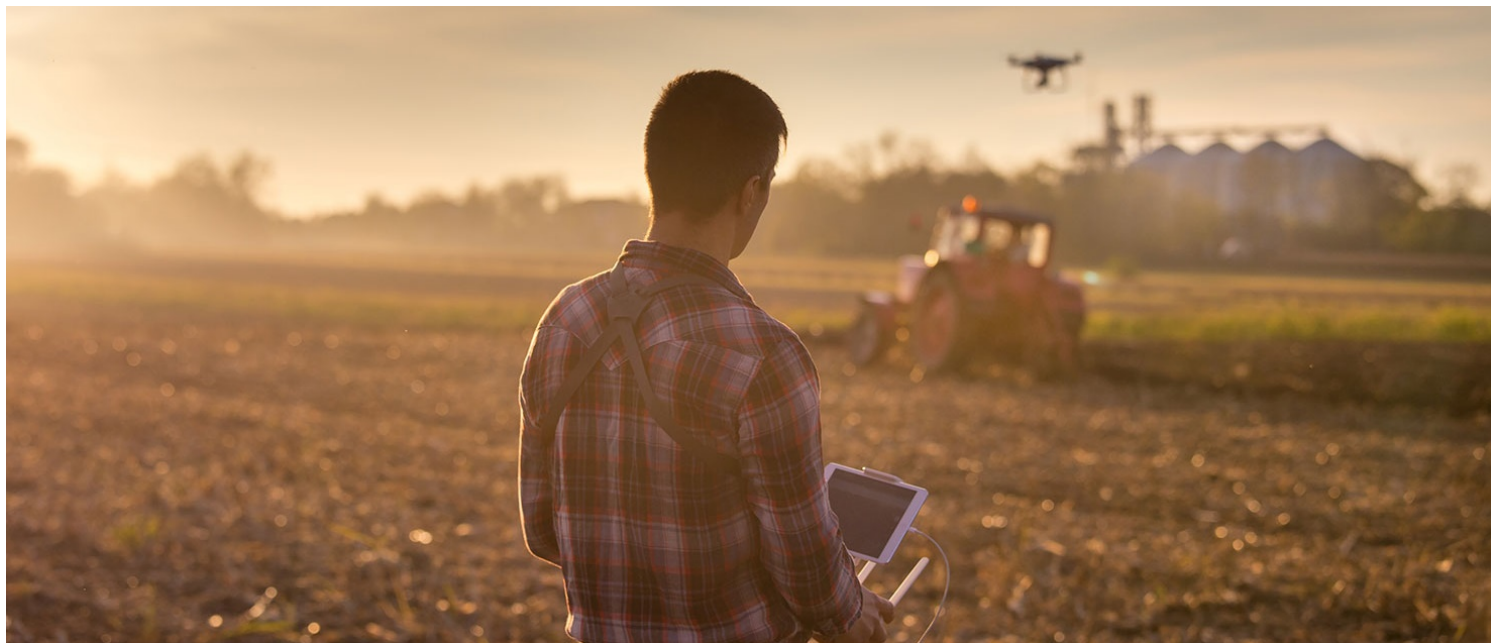
Наред с това знанията, иновациите и цифровизацията могат да допринесат за **опростяване на изпълнението на ОСП**. Спътниците и спътниковите технологии, които помагат на земеделските стопани да рационализират ежедневно си дейност, могат освен това да изпращат предупреждения за наближаващи крайни срокове за определени дейности по линия на дадена схема от ОСП (напр. косене на тревата), да заменят проверките на място и да попълват предварително голяма част от заявленията за финансиране по линия на ОСП.

Сред **пречките** за по-широко прилагане на знанията, иновациите и цифровизацията са фрагментирането, липсата на капитал и недостатъчното обучение в някои сфери на селскостопанския сектор, както и непълното покритие с широколентов достъп до интернет и времето, необходимо за актуализиране на системите за изпълнение на ОСП в националните и регионалните администрации.

ОСП ще продължи да допринася за преодоляването на тези пречки. Някои видове подпомагане по стълб II са насочени изрично към справяне с тях (вж. предходния раздел). Освен това държавите членки ще останат задължени да предоставят на земеделските стопани консултантски услуги в областта на селското стопанство и да доразвият този инструмент, като самите държави членки ще продължат да имат достъп до финансиране за „техническа помощ“ по линия на ОСП, така че да изпълняват политиката ефективно и ефикасно. Наред с това инструментът за устойчивост на земеделските стопанства за хранителните вещества, който държавите членки ще предоставят на земеделските стопани (вж. стр. 5), крие значителен потенциал. Това се отнася не само до селскостопанските процеси, но и до административните задачи като кандидатстване за плащания и гарантиране на съответствие със стандартите, изискванията и т.н. Инструментът ще улеснява и директната комуникация между земеделските стопани, консултантските услуги, публичните органи и частните дружества.

Въпреки това **ОСП съвсем не е единственият източник на помощ** за справяне с очертаните по-горе трудности. Редица други политики и инициативи на ЕС имат много важно място (напр. научноизследователските и регионалните

политики, както и дейностите в областта на прехода към цифрови технологии и разработването на ресурси въз основа на спътникови технологии, които се финансират по линия на други източници на ЕС). Освен това частният сектор ще продължи да търси решения, често независимо от публичното подпомагане.

**СРАВНЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ АСПЕКТИ НА „ЕКОСХЕМИТЕ“ ОТ СЪЛЪБ I НА
ОСП И „ЗАДЪЛЖЕНИЯТА В ОБЛАСТТА НА АГРОЕКОЛОГИЯТА И
КЛИМАТА“ ОТ СЪЛЪБ II НА ОСП**

	Екосхеми	Задължения в областта на агроекологията и климата
Източник на финансиране	Бюджет по сълб I — без съфинансиране от държавите членки	Бюджет по сълб II — със съфинансиране от държавите членки
Възможни бенефициери	Земеделски стопани	Земеделски стопани, други лица, стопанисващи земи (напр. НПО в областта на екологията)
Обвързване на плащанията със земята	Плащания на хектар Съответната земя трябва да отговаря на условията за директни плащания ⁶	Плащания на хектар Съответната земя не трябва да отговаря на условията за директни плащания
Задължително/доброволно?	Трябва да се предвидят от държавите членки Доброволно участие на земеделски стопани	Трябва да се предвидят от държавите членки Доброволно участие на земеделски стопани и други потенциални бенефициери
Характер на задълженията	Ежегодни (т.е. „поемани за по една година“)	Многогодишни договори (обикновено за период от 5 до 7 години)
Изчисление на премии	Компенсации за допълнителни разходи/ загуба на доход вследствие на поети задължения ИЛИ Допълнителни плащания към основното подпомагане на доходите (без специални правила за нивото на премиите)	Компенсации за допълнителни разходи/загуба на доход вследствие на поети задължения

⁶ Директните плащания са група от няколко вида плащания за площ, които се предоставят на земеделските стопани по линия на сълб I на ОСП, включително няколко вида подпомагане на доходите, както и екосхемите.

ДИАГРАМИ 1—3: ПРИМЕРИ ПО СПЕЦИФИЧНИТЕ ЦЕЛИ НА ОСП

В диаграмите на страници 14—16 са представени основни **хипотетични** примери за това как при изготвянето на своите стратегически планове по ОСП държавите членки могат да решат да използват елементи на бъдещата екологосъобразна архитектура на ОСП.

Всеки от трите примера показва отговора на държавата членка по отношение на трите специфични цели на ОСП, свързани с околната среда и климата (вж. стр. 3). При втората от тези цели (ефективно използване на природните ресурси) в съответния пример са разгледани само проблеми, свързани с водите.

Във всеки от примерите държавата членка определя потребностите си по отношение на въпросната цел (включително що се отнася до съответните законодателни актове на ЕС във връзка с околната среда и климата). След това държавата членка разработва общ метод за задоволяване на потребностите и въз основа на този метод изготвя:

- подход за изпълнение на свързаните аспекти от системата на предварителни условия;
- една или повече екосхеми по стълб I;
- подпомагане по линия на стълб II за поети управленски задължения, свързани с околната среда или климата.

Тъй като тези примери са опростени, във всеки от тях са представени само ограничен брой видове подпомагане; те не включват подпомагане за съответните инвестиции, изграждане на знания, иновации и др.

Освен това във всеки пример е посочено по кои въпроси държавата членка може да взема решения. В рамките на съдържанието на предварителните условия, екосхемите и подпомагането за поети управленски задължения, свързани с околната среда или климата: **текстът в курсив се отнася за неща, предвидени в правилата на ОСП на равнището на ЕС; текстът в обикновен шрифт се отнася за решение на държавата членка.** (Така в първия пример, що се отнася до стандарт за ДЗЕС 2, в правилата от ОСП се посочва, че държавата членка е длъжна да осигури „подходяща защита на влажните зони и торфищата“. Държавата членка решава да го направи, като забрани на своята територия пресушаването на влажните зони и торфищата, които тя определя като „чувствителни“ зони.)

Забележка: Тези примери се дават само с цел онагледяване на принципите: те не са „препоръки“ към държавите членки. Това какво съдържание е подходящо за всеки отделен план по ОСП, така че да демонстрира адекватно ниво на амбиция по отношение на околната среда и климата, ще зависи от обстоятелствата в съответната държава членка.

ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА

Хипотетичен пример за прилагане от държава членка

1.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

Принос за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптация към него, както и устойчива енергия

2.

SWOT АНАЛИЗ, ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ВРЪЗКА СЪС ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Основни констатации: необходимостта да се запазят запасите на органичен въглерод в някои горещи зони, като влажните зони и торфищата, както и да се увеличи устойчивостта на определени селскостопански системи, които зависят от напояване

3.

ПРИНОС НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ПО ОСП ЧРЕЗ НОВАТА ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА АРХИТЕКТУРА

Чрез разработване на варианти за подпомагане, например възнаграждение за поддържането на поливно земеделие и подпомагане на прехода към селектиране на култури, за които са необходими по-малки количества вода

ЕКОСХЕМА

Поддържане на благоприятно за климата селско стопанство в торфищата

Прилагане на палудиколтурни техники (поливно земеделие с нулево или минимално пресушаване)

ЗАДЪЛЖЕНИЯ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Подпомагане на прехода от системи за поливни полски култури към по-ефективен подход по отношение на водите в определени чувствителни райони

Намалено потребление на вода:

Замяна на поливната царевица с култури, които имат нужда от по-малко вода, напр. поливно сорго

Частична замяна на различни поливни култури с неполивни: върху 80 % от площта, ако поливната култура е царевица, върху 65 % — ако е памук, върху 70 % — ако е люцерна

Гарантиране на минимално ниво на защита основни задължения, пряко свързани с проблемите на климата...

ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ (ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА):

(ДЗЕС 1): Поддържане на постоянно затревени площи въз основа на определено на регионално равнище съотношение на постоянно затревените площи спрямо земеделската площ

(ДЗЕС 2): Подходяща защита на влажните зони и торфищата чрез забрана на пресушаването с цел алтернативно земеползване на определените чувствителни райони

(ДЗЕС 3): Забрана за изгаряне на стърнища от полски култури, освен по фитосанитарни причини

ПОДОБРЕНА ОБВЪРЗАНОСТ С УСЛОВИЯТА
Задължителни за земеделските стопани

Забележка: за стандартите за ДЗЕС, екосхемите по стълб I и задълженията в областта на управлението по стълб II:

• курсив = задължение, установено в правила на равнището на ЕС
• обикновен шрифт = решение, което в този пример се взема от държавата членка

ВОДИ

Хипотетичен пример за прилагане от държава членка

1.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух

2.

SWOT АНАЛИЗ, ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ВРЪЗКА СЪС ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Основни констатации: необходимостта от подобрене на качеството на водата в някои райони на речните басейни чрез намаляване на използването на хранителни вещества и продукти за растителна защита при системите за отглеждане на полски култури

3.

ПРИНОС НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ПО ОСП ЧРЕЗ НОВАТА ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА АРХИТЕКТУРА

Чрез разработване на варианти за подпомагане, като например в рамките на схеми за поетапно подпомагане, с които се стимулира промяна на системно ниво от интензивни към ресурсоспестяващи системи за отглеждане на полски култури

ЗАДЪЛЖЕНИЯ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Подпомагане на прехода от системи за полски култури към по-ефективен подход по отношение на влаганите ресурси в определени райони, определени въз основа на Рамковата директива за водите

Ограничаване на използването (и изтичането) на хранителни вещества: макс. 13 кг азот, 40 кг фосфор и 40 кг калий на хектар земеделска земя годишно

→ **Намаляване на използването на пестициди:** използване на макс. 3 референтни дози от продукти за растителна защита на хектар по време на един вегетационен сезон

ЕКОСХЕМА

Признаване на екологичните практики

→ **Ограничаване на изтичането на хранителни вещества:** осигуряване на зелена покривка преди следващите пролетни култури до 1 октомври на годината N

Гарантиране на минимално ниво на защита основни задължения, пряко свързани с проблемите на климата...

ОГРАНИЧАВАНЕ НА ХРАНИТЕЛНИТЕ ВЕЩЕСТВА И ИЗТИЧАНЕТО НА МИНЕРАЛИ (ВОДИ):

(ЗИУ 1):

Рамковата директива за водите

(ЗИУ 2):

Директивата за нитратите

(ДЗЕС 4):

Изграждане на буферни ивици с ширина от 5 m по протежението на водните басейни

(ДЗЕС 5):

Използване на инструмента за устойчивост на земеделските стопанства за хранителните вещества, чрез който ще се предоставят допълнителни услуги за устойчиво управление на културите (води, пестициди, микроелементи)

ПОДОБРЕНА ОБВЪРЗАНОСТ С УСЛОВИЯТА
Задължителни за земеделските стопани

Забележка: за стандартите за ДЗЕС, екосхемите по стълб I и задълженията в областта на управлението по стълб II:

• курсив = задължение, установено в правила на равнището на ЕС

• обикновен шрифт = решение, което в този пример се взема от държавата членка

БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

Хипотетичен пример за прилагане от държава членка

1.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

Допринасяне за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта

2.

SWOT АНАЛИЗ, ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ВРЪЗКА СЪС ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Основни констатации: необходимостта да се увеличи биологичното разнообразие в земеделските стопанства чрез увеличаване на плътността на особеностите на ландшафта във и около земеделските парцели и подобряване на управлението им.

3.

ПРИНОС НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ПО ОСП ЧРЕЗ НОВАТА ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА АРХИТЕКТУРА

Чрез разработване на варианти за подпомагане, като например в рамките на схеми за поетапно подпомагане, с които: земеделските стопани се насърчават постепенно да заделят все повече земя за особености, които благоприятстват биологичното разнообразие; и с които земеделските стопани се компенсират за доброто управление на тези особености

ЕКОСХЕМА II

Подпомагане на наличието на особености на ландшафта с още по-голяма плътност

Мин. 10 %

→ от земеделската земя за живи плетове, редици от дървета, полски горички, изкуствени езера или земи под угар

ЕКОСХЕМА I

Подпомагане на наличието на особености на ландшафта с още по-голяма плътност

Мин. 7 %

→ от земеделската земя за живи плетове, редици от дървета, полски горички, изкуствени езера или земи под угар

ЗАДЪЛЖЕНИЯ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Подпомагане на подходящото управление на особеностите на ландшафта

→ Изграждане на буферни ивици около и по протежението на особеностите на ландшафта: забрана за използването на торове и пестициди на отстояние от 2 метра
Управление на особеностите на ландшафта

Гарантиране на минимално ниво на защита

основни задължения, пряко свързани с проблемите на климата...

ОПАЗВАНЕ НА ОСОБЕНОСТИТЕ НА ЛАНДШАФТА И МЕСТООБИТАНИЯТА (БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ)

(ЗИУ 3):

Директивата за птиците

(ЗИУ 4):

Директивата за местообитанията

(ДЗЕС 9):

- Запазване на определени живи плетове, редици от дървета, полски горички и изкуствени езера

- Мин. 5 % от земеделската земя, предназначена за живи плетове, редици от дървета, полски горички, изкуствени езера и земи под угар

- забрана за рязане на живи плетове и дървета през размножителния период и периода на отглеждане при птиците: от 1 април до 1 юли на годината N

(ДЗЕС 10):

Забрана за промяна на предназначението или разораване на всички постоянно затревени площи в зони по „Натура 2000“

ПОДОБРЕНА ОБВЪРЗАНОСТ С УСЛОВИЯТА
Задължителни за земеделските стопани

Забележка: за стандартите за ДЗЕС, екосхемите по стълб I и задълженията в областта на управлението по стълб II:

• курсив = задължение, установено в правила на равнището на ЕС

• обикновен шрифт = решение, което в този пример се взема от държавата членка

ДИАГРАМИ 4—6: РАЗСЪЖДЕНИЯ НА МЕСТНО НИВО И „ПОСЛЕДНАТА ДУМА...”

Диаграми 4—6: Разсъждения на местно ниво и „последната дума...”

В диаграми 4—6 са представени допълнителни примери, които могат да са полезни.

В **диаграма 4** (стр. 18) са представени разсъждения относно бъдещото подпомагане по ОСП в по-широк контекст и е представен пример, разработен от заинтересовани страни от сферата на селското стопанство и околната среда в рамките на две „кръгли маси“ относно екологосъобразната архитектура на ОСП. Участниците в тези събития, организирани през ноември и декември 2018 г. от ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ и Международния съюз за опазване на природата и природните ресурси (IUCN), проучиха какъв е потенциалът на законодателните предложения относно ОСП да помогнат за постигане на свързаните с околната среда цели, както и на по-обща устойчивост на селското стопанство. В този пример участниците разглеждаха как могат да помогнат на земеделските стопани да повишат едновременно стандартите си в областта на околната среда и печалбата си, а именно чрез производството и предлагането на пазара на продукти, които потребителите могат да разпознаят (по различни начини) като продукти от екологосъобразно селско стопанство. Конкретният пример за хранителните продукти от селско стопанство, съобразено с птиците и насекомите, е взет от по-голям набор примери, предложени от заинтересованите страни (включващ също така по-всеобхватни подходи за стимулиране на производството на екологични продукти). В диаграмата са показани някои от процесите, задачите, технологиите и др. фактори, които могат да се използват при производството и продажбата на такива продукти. Както личи от диаграмата, важна роля потенциално могат да имат различни видове подпомагане по линия на ОСП, въпреки че с финансирането по ОСП възможностите съвсем не се изчерпват.

В **диаграма 5** (стр. 19) и **диаграма 6** (стр. 20) са представени:

- обобщение на основните подобрения, които политиката след 2020 г. ще донесе по отношение на грижата за околната среда и климата;
- пример за предложеното опростяване (сравнение между правилата относно диверсифицирането на културите в рамките на настоящата система на „екологизиране“ и сеитбооборота в рамките на новия подход за обвързване с предварителни условия).

С диаграмите завършва настоящият обяснителен документ, но това, разбира се, съвсем не е „последната дума“ в текущата задълбочена дискусия относно ОСП, околната среда, климата и опростяването.

„РАЗСЪЖДЕНИЯ НА МЕСТНО НИВО“

Икономически/екологични
ползи за всички

ПРОДАЖБА НА ЕКОЛОГИЧНИ ХРАНИ

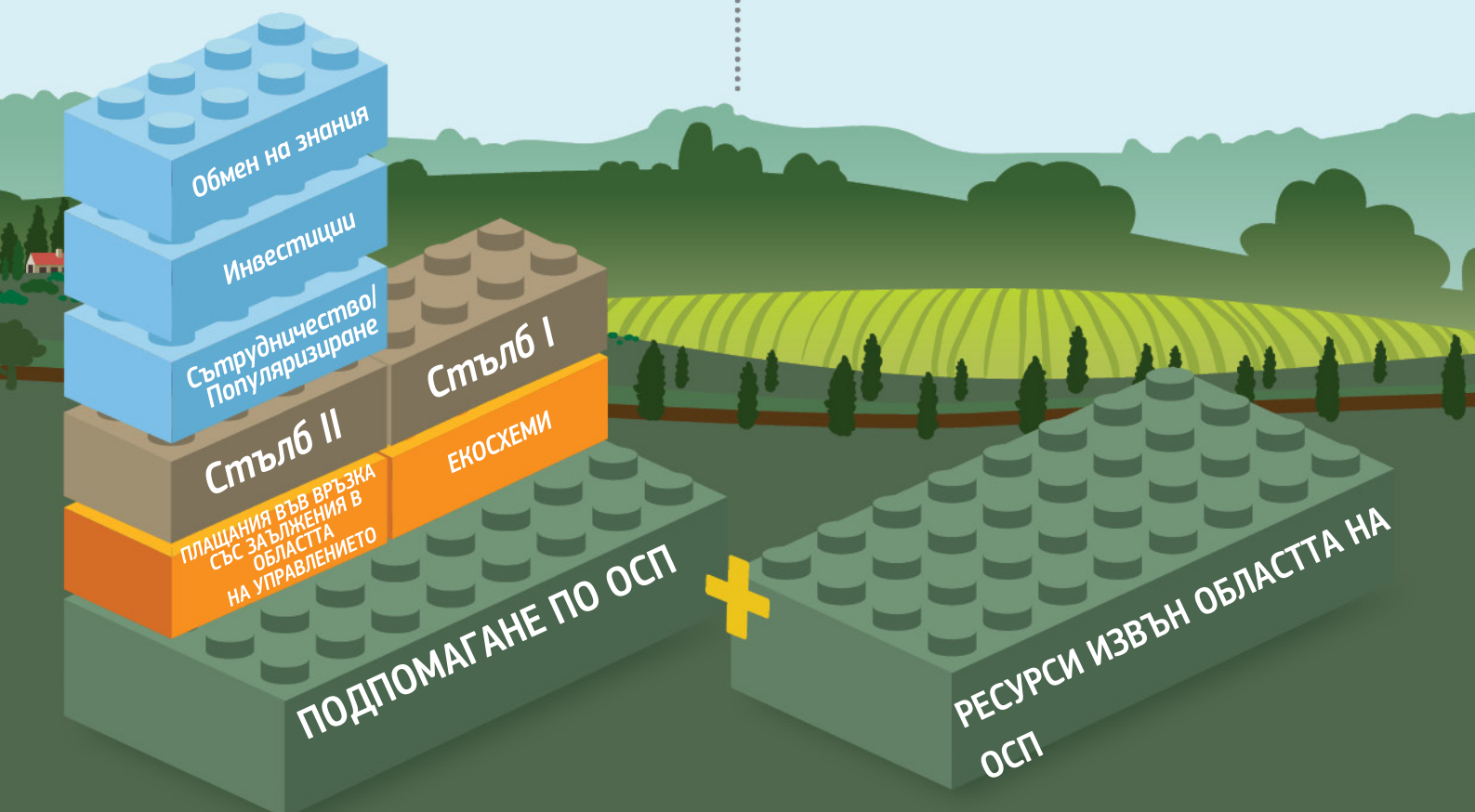
напр. от селско стопанство, съобразено с птиците и насекомите

Преход,
поддържане
на необходимите
екологични
стандарты

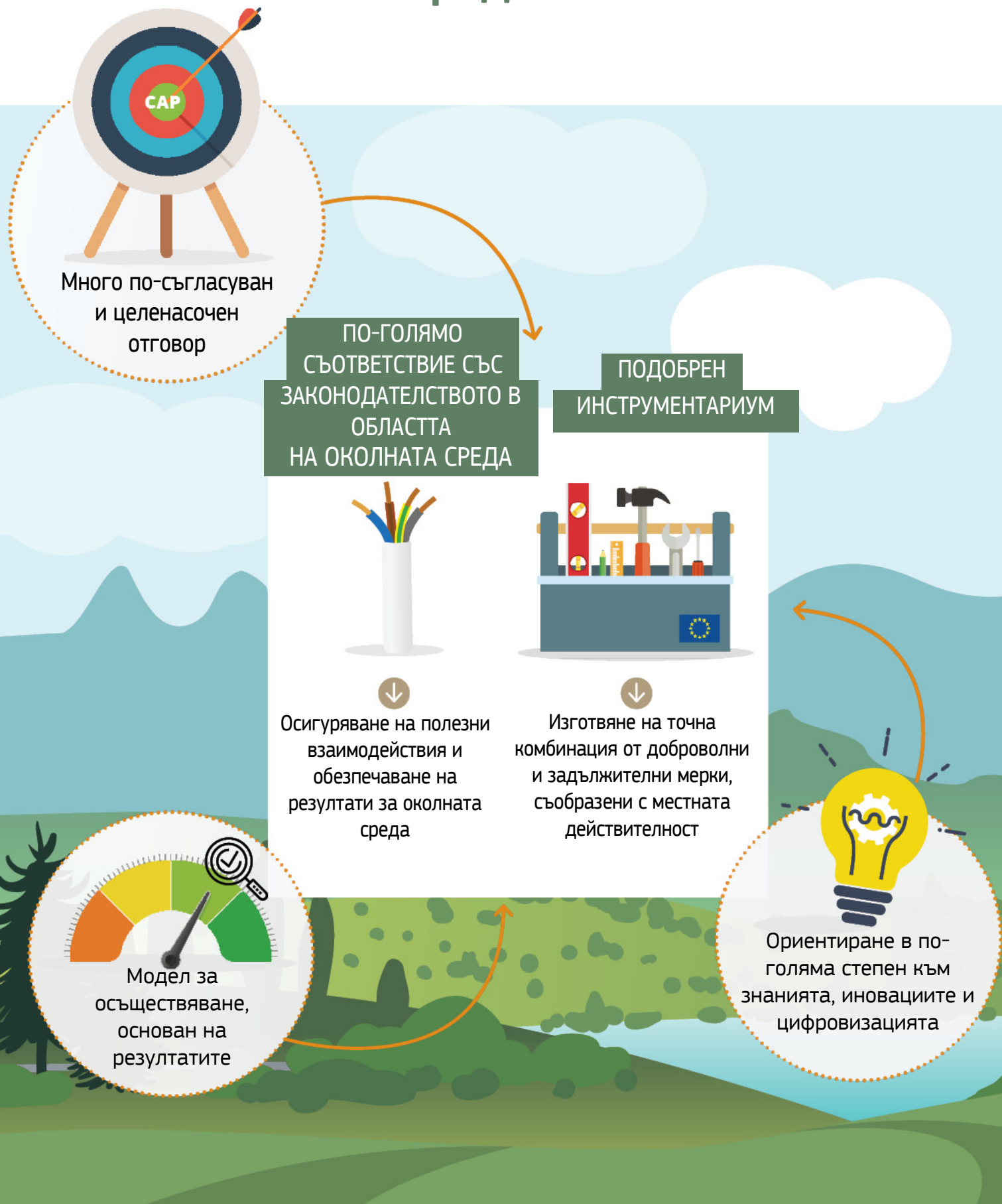
Създаване/
прилагане на
схеми за
маркировка

Използване на
технологии, напр.
- блок-вериги
- QR кодове
- онлайн подходи

Оползотворяване на
пазарната стойност
- директни продажби
- клъстери от земеделски
стопани
- популяризиране
- използване на посредници
- (обществени поръчки)

Как новата ОСП ще подобри качеството на изпълнението, свързано с околната среда и климата...

ОТКАЗ ОТ ОТГОВОРНОСТ:

Настоящата публикация не отразява непременно официалното мнение на Европейската комисия.

За контакти: ГД „Земеделие и развитие на селските райони“

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_bg

© Европейски съюз, 2019 г. — Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът.